

דף קיז.

עין משפט א.

ח"מ סימן רפד סעיף ב

ב. אין היורשים נוחלים עד שיביאו ראיה שמת מורישן^ה, אבל שמעו בו שמת, או שבאו גוים מסיחים לפי תומם אע"פ שמשיאים את אשתו^ו על פיהם ונוטלת כתובה אין היורשים יורדים לנחלה על פיהם. וה"ה אשה שבאה ואמרה מת בעלי אע"פ שנאמנת ותנשא ונוטלת כתובתה, מ"מ אין היורשים נכנסים לנחלה על פיה.

עין משפט ב.

אה"ע סימן יז סעיף מג

פג. אשה נאמנת על עצמה^ז לומר שמת בעלה, ומתייבמת, והיבם נכנס לנחלה על פיה, ונוטלת עיקר כתובתה בשבועה^ח, ובלבד שבאה לב"ד, ולא תבעה כתובתה^ט בלבד.

ה. רמב"ם פ"ז מנחלות הלכה א'. וכתב ה"ה והוא ממשנה פט"ו דיבמות קי"ז, וכן בב"מ ל"ח ע"ב ול"ט ע"א. ומשמע גם מלשון מרן דבעינן שני עדים ולא מספיק עד אחד.

ו. דדוקא בה הקילו משום חומרא שהחמירו עליה בסופה, שודאי לא תנשא עד שתבדוק אם אמת הוא הקול, משא"כ להוציא ממון מחזקתו ליתנו ליורשיו, ומה שהקילו בסעיף ד' בנפל למים שאין להם סוף ושאר הדברים שמורידים לנחלה אף שאשתו אסורה, שם בכל הדברים חזקתן למיתה לא החמירו בהם לענין ממון, אבל לענין נישואי אשה אדרבה משום כך החמירו כיון שחזקתן למיתה תסמוך האשה ע"ז ולא תבדוק עוד, ובאיסור כרת החמירו שלא תינשא כי אם ע"י בדיקה ודרישה וחקירה. סמ"ע ס"ק ב'.

ז. ממשנה יבמות קי"ד.

ח. הטור בסי' ק' כתב בשבועה שמת, ותמהו עליו אלא שבועה זו שמת היינו ע"י גלגול בלבד, כ"כ הח"מ. ואפי' אם היא שוטה שיודעת בטיב נישואין, מגמ' ביבמות קט"ז ועיין בח"מ.

ט. אבל באה ואמרה מת ותנו לי כתובתי אין מתירין אותה אף להנשא, וי"א דבכה"ג שתבעה כתובתה אפי' יש לה עד שמעיד שמת בעלה אין מתירין אותה כ"כ הנ"י בשם הריטב"א, והביאו הרמ"א. וכתב הח"מ דדוקא שהיא הביאה העד דחיישינן ששכרה אותו, אבל אם בא לבד אין חשש וכ"כ הריטב"א. ובתבעה כתובתה לא נאמנת, דודאי אין דעתה

עין משפט ג.

הו"מ סימן רפד סעיף ג

ג. אמרה מת בעלי ונתייבמה הרי היבם נכנס לנחלה על פיה ^י שנאמר "יקום על שם אחיו המת" והרי קם לכל במקומו.

אה"ע סימן יז סעיף מג

עיין לעיל עין משפט ב

עין משפט ד.

אה"ע סימן ק סעיף ז

ז. ^ט האשה שבאה לבי"ד ואמרה מת בעלי והתירוני להנשא ולא הזכירה כתובתה, מתירין אותה ^ל ואפי' נותנים לה כתובתה, אבל אם אמרה מת וא"כ תנו לי כתובתי, גם להנשא אין מתירין אותה.

עין משפט הו.

אה"ע סימן יז סעיף מד

מד. אשה שאמרה מת והתירוני להנשא ותנו לי כתובתי, מתירים אותה ^מ, דעיקר דיבורה להתירה ונותנים לה עיקר כתובתה, אבל הפכה דבריה ואמרה תנו לי כתובתי והתירוני להנשא, מתירין אותה להנשא ואין נותנים לה כתובה, אך אם תפסה אין מוציאים.

להנשא אלא ליטול כתובה מחיים, ולפי"ז אם נישאת ואח"כ באה לתבוע כתובתה ע"י שאומרת מת, ירד החשד ותיטול כתובתה. כ"כ הח"מ מהרא"ש.

י. מימרא דרב חסדא ביבמות קי"ז ע"א.

כ. בשו"ע אבהע"ז סי' י"ז סעיף מ"ג הוזכר כבר דין זה.

ל. אחרי שבועת אלמנה, ובטור מר"מ כתב דנשבעת ג"כ שהוא מת, ותמהו עליו דאין הפי' בר"מ כן, ועיין בח"מ.

מ. בעיא בגמ' ונפסק כאח"ל. ולדעת הרא"ש דאינו גורס בגמ' את"ל כיון שהזכירה כתובה אין מתירין אותה כלל, וא"כ לדעתו גם אם תפסה מוציאים ממנה, דבכל תיקו לא מהני תפיסה. ועיין ביבמות קי"ז, ולפי הרא"ש שלא גורס את"ל הוי ספיקא דאורייתא, משא"כ לרמב"ם בעל דיעה הראשונה, הוי ספיקא דרבנן ולקולא, כ"כ הח"מ.

ועוד לדעת הרא"ש דאם תפסה מוציאים מידה הטעם הוא שהרי אסורה להנשא וא"כ אין מדרש כתובה, ואפי' עברה ונישאת מוציאים אותה. כ"כ הח"מ.

אה"ע סימן ק סעיף ח

ח כ. אמרה התירוני ותנו לי כתובתי, נותנים לה אף כתובתה דעל עסקי קידושין באה, אבל אם הקדימה תנו לי כתובתי ואח"כ אמרה והתירוני להנשא, מתירין ואין נותנים לה כתובה. וי"א דבשניהם אין מתירין לה להנשא, וכ"ש^ט דאין נותנים לה כתובה.

אה"ע סימן יז סעיף ד עין משפט ז.ז.

ד ט. כולם כשרים לעדות זו שמת בעלה, חוץ מה' נשים ששונאות זו את זו^ע, והן חמותה^פ, בת חמותה, יבמתה, צרתה, ובת בעלה.

דף קיז:

אה"ע סימן יז סעיף לו עין משפט א.ב.ג.ד.ה.ו.

זו ע. לאחר שהתירוה בי"ד להנשא^ז ע"פ עד אחד, ובא אחר והכחיש הראשון באמרו לא מת, לא תצא מהתירה הראשון. שהעד הראשון כשניים, אך משום לזות שפתיים לא תנשא לדעת הטור, אבל אם קודם שהתירוה בא השני, לא תנשא^ק, דספק היא ותצא אם נישאת, אבל אם

ג. יבמות קי"ז ע"ב והרא"ש שם.

ס. ואם תפסה לא מהני תפיסתה, עיין בח"מ ס"ק פ"ח בסי' י"ז.

ע. וכתב הב"ש אף במסל"ת אינן נאמנות.

פ. וכתב הח"מ דאף אם יבמה, פסולה, דמפחדת שמא תיפול לפני בנה. לפ"ז לדידן היום שלא מייבמין, נאמנת אם היא לא חמותה ממש, והוא מיבמות קי"ח במשנה. ואם נאמן לחלוץ לה, הח"מ נשאר בצ"ע, והוא מתשובה ואבדה התשובה ע"ש. וחמיה וכן בעלה והדומה נאמנים. אבל היבם עצמו לא נאמן כדי לייבם ולחלוץ, ובזה"ז שלא מייבמין הח"מ מסופק אם נאמן היבם, ולהב"ש נאמן. ויבם שאין זקוקה לו, נאמן, כ"כ השלטי גיבורים בפ' האשה שלום.

צ. ממשנה דף קי"ז ע"ב.

ק. מכתובות כ"ב ע"ב. ותצא אם נישאת ואפי' היא אומרת ברי לי שמת. שו"ע. ואם נישאת לעד שאומר מת, לא תצא לדיעה ראשונה שהיא דעת הרמב"ם, וי"א הוא הרמב"ן.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 05841504777 email: minchat.aaa@gmail.com

נישאת לעד שהעיד לה שמת, י"א דלא תצא. וי"א שגם ממנו תצא.

לו עא. התירוה ע"פ עד אחד ובאו שנים ואמרו לא מת, אע"פ שנישאת תצא לכו"ע. והיינו בשותקת אבל אם גם היא אומרת ר ברי לי שמת הוי כתרי ותרי אם העדים השניים הם נשים, ובכה"ג אם נישאת ש לא תצא, והבעל שנשא אותה אינו נאמן לבדו על עצמו ת.

הגה: עב. עד אחד אומר מת, ופסולים או נשים רבות אומרות לא מת, הרי כמחצה על מחצה ולא תנשא. ודוקא בלא התירוה עדיין עד שבאו הפסולים, אבל התירוה ואח"כ באו הפסולים, לא תצא מהתירוה הראשון א, וגם לפני שהתירוה אם נישאת לעד שאומר מת, לא תצא, והוא שגם היא אומרת ברי לי שמת.

הגה: עג. כותים דינם כפסולי עדות במסל"ת, ובלא מסל"ת אינם נאמנים לא לאסור ולא להתיר ב.

ר. היינו שאומרת אין לבי נוקפי, דאם היה חי היה בא, והיינו ברי לי דידה. כ"כ רש"י אבל הר"ן חלק וכתב שאומרת ראיתיו שמת ועיין בח"מ.

ש. מאחר שנישאת בהיתר, כ"כ הח"מ. ויראה אף שהמתיר היה עד פסול. ועוד יראה דדוקא שנישאת לפני שבאו השניים, אבל אם כבר באו לפני שנישאת בפועל, תצא, ואף באומרת ברי לי, אם לא שנישאת לעד שמתירה לדעת הרמב"ם. אבל בב"ש ס"ק קט"ו משמע דה"ה אם היתירוה לינשא לא תצא מהתירה.

ת. דאין ענין להאמינו משום חומרא דסופו, ואפי' שהיא נאמנת משום חומר שהחמרת עליה בסופה, מ"מ הבעל אינו נאמן, ובעל היינו שיבוא ויאמר אני הוא בעלה הראשון ועדיין אני חי, כן פי' הנ"י בח"מ, ולפ"ז לא סותר דאם נישאת לאחד מעדיה לא תצא כ"כ הח"מ. וכאן תצא מכיון שכאן זה שנשא אותה הוא לא אומר שבעלה מת, אלא אני הוא בעלה הראשון ולכן תצא.

א. היינו לדעת רש"י והרב המגיד בדעת הרמב"ם, אבל הרמב"ן ורשב"א ונ"י ס"ל דתצא אם לא בנישאת לעד שהעיד לה והיא ג"כ אומרת ברי כ"כ הח"מ. אולם לדעת הרמב"ן אף לאחד מעדיה תצא, ולא מהני לאחד מעדיה אלא בב' נגד ב' אבל בעד אחד נגד אחד, וכ"ש אחד נגד ב' נשים, תצא. ועיין בח"מ.

ב. ממדרכי בפי' האשה בתרא והביאו הרמ"א. ועיין בריש סי' ז' ברמ"א בח"מ ובב"ש שם. והרמ"א כתב שם דמותרת כהמקילים, והח"מ כתב כאן דאסורה דלא כראד"ך.

הגה: עד. גוי אחד מסל"ת שמת וגוי שני מסל"ת שחי, אף אם נישאת תצא^א. והוא שנישאת אחר שבא הגוי מסל"ת השני, אבל נישאת קודם לא תצא.

עין משפט ז.ז. אה"ע סימן יז סעיף מ

מ עט. אין אומרים שניים כמאה עדים אלא בכשרים, אבל בפסולים הלך אחר הרוב. וע"כ י' נשים אומרות מת, וי"א אומרות לא מת, לא תנשא, ואין להקל^ד.

עין משפט ט. אה"ע סימן יז סעיף מג

מג פג. אשה נאמנת על עצמה^ה לומר שמת בעלה, ומתייבמת, והיבם נכנס לנחלה על פיה, ונוטלת עיקר כתובתה בשבועה^ו, ובלבד שבאה לב"ד, ולא תבעה כתובתה^ז בלבד.

אה"ע סימן יז סעיף מה

מה פה. צרתה אינה נאמנת^ח עליה, ואפי' שהיא כבר נישאה ע"פ דבריה

ג. ודלא כרד"ך שכתב דרק להקל נאמן המסל"ת ולא להחמיר, כ"כ הח"מ.

ד. שם במשנה יבמות קי"ז ע"ב.

ה. ממשנה יבמות קי"ד.

ו. הטור בסי' ק' כתב בשבועה שמת, ותמהו עליו אלא שבועה זו שמת היינו ע"י גלגול בלבד, כ"כ הח"מ. ואפי' אם היא שוטה שיודעת בטיב נישואין, מגמ' ביבמות קט"ז ועיין בח"מ.

ז. אבל באה ואמרה מת ותנו לי כתובתי אין מתירין אותה אף להנשא, וי"א דבכה"ג שתבעה כתובתה אפי' יש לה עד שמעיד שמת בעלה אין מתירין אותה כ"כ הנ"י בשם הריטב"א, והביאו הרמ"א. וכתב הח"מ דדוקא שהיא הביאה העד דחיישינן ששכרה אותו, אבל אם בא לבד אין חשש וכ"כ הריטב"א. ובתבעה כתובתה לא נאמנת, דודאי אין דעתה להנשא אלא ליטול כתובה מחיים, ולפ"ז אם נישאת ואח"כ באה לתבוע כתובתה ע"י שאומרת מת, ירד החשד ותיטול כתובתה. כ"כ הח"מ מהרא"ש.

ח. מגמ' דף קי"ח, וצרתה אוכלת תרומה אם היא אשת כהן, ועיין בתוס' שם אם גם אוכלת תרומה דאורייתא.

שמת, דיתכן שמרוב שנאתה רוצה היא שיאסרו שניהם, וכשם שאינה נאמנת^ט להתירה, כך אינה נאמנת לאוסרה בהכחשה שלא מת, וה"ה לשאר נשים שאינן נאמנות.

עין משפט י. אה"ע סימן יז סעיף ט

ט יח. עד אומר מת ועד אומר נהרג, תנשא, ששניהם מודים שאינו קיים^י.

אה"ע סימן יז סעיף מז

מובז פז. אחת אומרת מת וצרתה אומרת נהרג, ינשאו שתיהן הואיל ושתיהן אומרות שאינו קיים^כ.

עין משפט כ. אה"ע סימן יז סעיף לז

עיי' לעיל עין משפט א

ט. ודלא כרמב"ם דדעתו דנאמנת לאסור.

י. מיבמות קי"ז ע"ב במשנה שם כר"י ור"ש. וכתב הח"מ להכריח דזו דעת הרא"ש וריא"ז דחלקו על הרמב"ם, שסובר דכל הכחשה בגופו של דבר הוי כחקירות ואינם נאמנים, ואף דעדות אשה מדמינן לה לממונות ולא צריך דו"ח, מ"מ אם מוכחשים בחקירות עדותם בטלה לכו"ע. אבל הרא"ש וריא"ז סוברים דאם מכחישים בזה אומר מת וזה אומר נהרג הוי בדיקות, ולא חקירות. ועיי' בב"ש, והשל"ג חולק על הלכה זו. ובצרה וצרה שאחת אומרת מת, ואחת אומרת נהרג, זו הכחשה בבדיקות. כ"כ הח"מ. ועיי' בב"ה ס"ק ס"ג וכתב הב"ש דאם יש הכחשה בחקירות בטלה העדות, ודלא כהב"ח שסובר דעדות מחולקת, ולא בטלה העדות.

כ. עיי' בסעיף ט' בשו"ע דפסק כן בשני עדים שאחד אומר מת ואחד אומר נהרג. ועיי' בח"מ.